

BYKISTAN

Bykistan, som under seklernas lopp varit ett dyrbar relikskrin för bybefolkningen, har utgjort samlingsplatsen för alla gamla urkunder. Bykistans innehåll har utgjorts av kartor och handlingar, som berört by och byfolkets historia, dess ägor och gränsskillnader m m. I bykistan har funnits många blad ur den otrösk och sanna kulturhistorien, som på ett förträffligt skilde kunna åskådliggöra folkets liv och leverne i helg och söcken, dess samliv och inbördes hjälpsamhet, dess spörsmål och tvister samt folkets egna lagar och rätt och orätt.

I en gammal bykista har jag funnit många gamla aktskriften och ramsor. En gammal ramsa må här anföras:

Lolappan
Kärvstaknappan
Edstabollan
Källstaknållan
Edeshingsten
Uslandsuslingen
Fanbysmyggan
Västbyakrånkan

På våren 1548 hölls en tjugofyramannasyn av utsockna män för att döma om äganderätten till Ön - sunnan ängen eller Ljungan vid kyrkan. Ön hade sedan urminnes tid tillhört Fanbyn, dit den ock rätteligen borde hört till i framtiden, men så kommo Kärvsta och Edsta och begärde syn under förevändning, att kungsådran gick på södra sidan om Ön. Detta visade de även på sitt sätt. Det nämligen så, att vid högvatten på vårarna går strömmen in åt Lillån.

Vid uthäradssynen framhöllo ock Edsta- och Kärvstamännen att kungsådran gick i Lillån på södra sidan Ön. Detta utröntes och påvisades på följande sätt. De kastade spånor och annat i älven och allt flöt inåt Lillån, och så tillkom följande dom och aktstycke:

"Bekännes Wi efterskrevne 24 Besvorne män, som varom på en syn och rådgång emellan Kierfsta mon och Fånby mon om ön som ligger sönnan och inför Fånby ägor så W borom halfva ön till Kierfsta Nordan på ön, två dell till Kierfstan och tredingen till Estamannen och and halfva ön sönnan till Fånbymannen och lade Wi, som rå rö imellan ock hvar bruke mädh fiskning eller vatteva som rån vett att visa. Ock vem som bryter heller utöf går som fast och svekrätt är efter denna dag böte 40 och 6 mark för min lagmansdom:

Till yttermera visso och efterskrevne 24 svurno mäns som före skrifvit står trycker jag Erieh Jonsson mit manssingnätto för detta bref. Anno Dominij 1548."

Så var det med den saken och så fingo Kärvsta och Eds byamän halva ön, som de ännu i dag äga och besitta.

I bykistorna finnas även byordningar om byåldermän, h verkares lön och dagpenning, gärdesgårdar, gödselns u körande under nymåne, vintersädens fredande för djur, ängesbete, höstbete, vägars underhåll, vallgång, barn hållande frmb årt- och rovåkrarna, fiskevatten, svin, hyseshjon, brunnar och källor, bar eld och tobaksröka o s v. Det fanns icke mindre än 26 paragrafer härom.